

Maria Koszycka

Udział IBL PAN w organizowaniu Olimpiady Literatury i Języka Polskiego

Biuletyn Polonistyczny 29/3-4 (101-102), 41-45

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Udział IBL PAN
w organizowaniu Olimpiady Literatury i Języka Polskiego

W roku 1985 upłynęło piętnaście lat działalności Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Ustanowienie Olimpiady - na mocy zarządzenia Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (Dz.U. MOiSzW 1970 B-5, poz. 38) w r. 1970 było wynikiem wspólnej inicjatywy władz oświatowych oraz środowisk naukowych, zainteresowanych podnoszeniem poziomu nauczania języka polskiego w szkołach średnich oraz pracą z uzdolnioną młodzieżą polonistyczną. W załączniku do przywołanego wyżej zarządzenia Ministerstwa Oświaty w następujący sposób określone zostały cele polonistycznego ruchu olimpijskiego: "Celem Olimpiady Literatury i Języka Polskiego jest rozbudzenie wśród młodzieży szkolnej zainteresowania literaturą i nauką o języku, podniesienie poziomu wykształcenia w tych dziedzinach, a także pomoc w zapewnieniu dopływu odpowiednich kandydatów na wyższe studia polonistyczne. Olimpiada ma również podnieść rangę i rolę wychowawczą języka polskiego".

Na mocy tegoż zarządzenia organizatorem Olimpiady jest Instytut Badań Literackich PAN korzystając z dotacji finansowej Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Od piętnastu lat w IBL, będącym również siedzibą Olimpiady, skupione są prace koncep-

cyjne i organizacyjne, związane z funkcjonowaniem tej ważnej imprezy polonistycznej. Olimpiadę corocznie przeprowadza Komitet Główny, którego członkowie powoływani są przez ministra oświaty i wychowania na wniosek IBL. Pierwszym przewodniczącym Komitetu Głównego w l. 1970-1975 był ówczesny dyrektor IBL, prof. dr Kazimierz Wyka, którego inicjatywom, działaniom i autorytetowi naukowemu polonistyczny ruch olimpijski zawdzięcza swój szybki rozkwit i wysoki poziom. Po śmierci prof. Wyki kolejni przewodniczący Komitetu Głównego byli pracownikami IBL PAN. Pracownicy IBL - samodzielni i pomocniczy - stanowią również znaczną część członków Komitetu. W jego obecnym składzie znajduje się 11 osób z IBL PAN. Badacze literatury z IBL współpracują tam w realizacji polonistycznej idei olimpijskiej z pracownikami wyższych uczelni oraz gronem nauczycieli-polonistów oddanych sprawie stałego doskonalenia metod nauczania szkolnego. Jako reprezentanci organizatora Olimpiady - Instytutu Badań Literackich - członkowie Komitetu Głównego, będący pracownikami IBL, czują się szczególnie odpowiedzialni zarówno za merytoryczny kształt i poziom Olimpiady, jak i za jej sprawne funkcjonowanie. Po pierwsze uczestniczyli więc od początku i uczestniczą w pracach koncepcyjno-programowych. Dotyczą one zakresu wiedzy i typu zadań, jakie stawiane są przed uczestnikami trzech kolejnych etapów Olimpiady: szkolnego, okręgowego i ogólnopolskiego. Dla każdego z tych etapów trzeba zaprojektować i obmyśleć zestawy tematów, lektur, typ olimpijskich "konkurencji", w których uczestniczą uczniowie. W ciągu kolejnych lat działania Olimpiady zadania te były stopniowo zmieniane i doskonalone, dostosowywane zarówno do aktualnych programów szkolnych, jak i zmieniających się zainteresowań oraz poziomu uczestników. Znaczenie tych prac wykracza poza wąsko rozumiany

tok zawodów olimpijskich. Są one propozycją również wobec szkoły, zwracają uwagę na nowe tendencje i problemy badawcze literaturoznawstwa, inspirują zainteresowanie pewnymi dziedzinami wiedzy o literaturze (np. sztuką interpretacji, nowoczesną lingwistyką), pomagają w uatrakcyjnieniu pracy szkolnej i przełamywaniu metodycznych schematów. Olimpiada staje się w ten sposób bezpośrednim pomostem między warsztatami badaczy, najnowszymi zdobyczami literaturoznawstwa i szkolnymi salami. Po drugie - pracownicy IBL uczestniczą wraz z innymi członkami Komitetu Głównego w przeprowadzaniu kolejnych etapów Olimpiady. Wprawdzie Komitet Główny bezpośrednio organizuje tylko zawody szczebla ostatecznego, ale etap ten poprzedzony jest dużą pracą przygotowawczą. Poza wspomnianym wyżej opracowywaniem tematów zadań dla uczestników obejmuje ona tzw. weryfikację ocen prac pisemnych z eliminacji okręgowych. Dwuosobowe (a w niektórych sytuacjach trzyosobowe) grupy jurorów z Komitetu Głównego wnikliwie i uważnie zapoznają się więc z pracami pisemnymi uczestników eliminacji okręgowych, szczegółowo recenzują te prace, ujednolicają kryteria ocen w skali ogólnopolskiej i na tej podstawie podejmowane są decyzje dopuszczenia kandydatów do eliminacji centralnych. Przedmiotem uwagi są wtedy również prace z etapu szkolnego. Wnioski z tych lektur dotyczące poziomu prac, ich szczególnych zalet oraz niedociągnięć i wad są przedstawiane na specjalnych zebraniach sekretarzom Komitetów Okręgowych, za ich pośrednictwem przekazywane są do szkół.

Dużo pracy członkowie Komitetu wkładają każdego roku w przygotowanie ostatecznego, ogólnopolskiego etapu zawodów. Trzeba opracować zestawy tematów rozprawek oraz zestawy wierszy do interpretacji porównawczych, które uczestnicy otrzymu-

ję do wyboru w ramach pracy pisemnej. Należy też każdego roku zrewidować, uzupełnić lub rozszerzyć listę tematów z historii literatury i z języka polskiego - do samodzielnego przygotowania przez uczniów na egzamin ustny. Tematy te opatrzone wskazówkami i komentarzami oraz bardzo bogatą bibliografią, z którą uczniowie zapoznają się w wyborze (dyktowanym dostępnością książek, możliwościami czasowymi i zainteresowaniami) stają się szkołą studiowania, wglębiania się w wybrane przez ucznia zagadnienia, metodą rozszerzania jego szkolnej wiedzy i zdobywania umiejętności samodzielnej pracy.

Gorącym okresem pracy Komitetu Głównego są eliminacje ogólnopolskie, kiedy w ciągu trzech dni jurorzy muszą ocenić około 100 prac pisemnych, wyłonić uczestników zawodów ustnych i wysłuchać wypowiedzi ok. 50-60 osób. Jest to jednak również okres najprzyjemniejszy, ponieważ pozwala zetknąć się osobście i nawiązać bezpośredni dialog z uczestnikami eliminacji, cieszyć się wiedzą, talentami i dojrzałością młodych polonistów, a zarazem dostrzegać w ich umysłach ślady własnych prac, publikacji i wysiłków.

Przebieg i wyniki każdej Olimpiady są przedmiotem dyskusji i oceny na specjalnych zebraniach Komitetu. Członkowie Komitetu Głównego zobowiązani są również do zajęć przy opracowywaniu i redagowaniu "Wytycznych Olimpiady", będących podstawowym materiałem informacyjnym, przekazywanym do kuratoriów i szkół. Z inicjatywy Komitetu powstała i została opublikowana na dziesięciolecie Olimpiady książka omawiająca dzieje tej instytucji, jej miejsce we współczesnej kulturze literackiej, rolę w szkolnym nauczaniu języka polskiego, a także - przedstawiająca dalsze losy laureatów "Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Założenia - oceny - postulaty", pod red.

B. Chrzęstowskiej i T. Kostkiewiczowej, WSiP, Warszawa 1980, wyd. 2 - rozszerzone - w druku). Praca w Komitecie Głównym Olimpiady jest (poza udziałem w jury) działalnością społeczną.

Po trzecie - Instytut Badań Literackich jako organizator i gospodarz Olimpiady zapewnia jej pełną obsługę organizacyjną i techniczną. W lokalach IBL odbywają się zebrania i uroczystości olimpijskie, spośród pracowników IBL rekrutuje się personel pomocniczy Olimpiady, który korzysta z instytutowych urządzeń technicznych (maszyny do pisania, powielanie). Kierownictwo Olimpiady każdego roku składa Dyrekcji IBL sprawozdanie ze swej działalności, Dyrekcja zaś - w pełni zrozumienia dla celów i osiągnięć ruchu olimpijskiego - służy Komitetowi Głównemu pomocą i wsparciem.

Będąc współtwórcą i od lat szesnastu organizatorem Olimpiady Literatury i Języka Polskiego Instytut Badań Literackich ma swój znaczący udział w podnoszeniu poziomu nauczania języka polskiego w szkołach, w polonistycznym kształceniu młodzieży, w upowszechnianiu wiedzy literackiej.

Teresa Kostkiewiczowa